

Ess de doue ori in septemana
Joi-a si Domineca.

Pretulu pentru Austri'a
pre anu intregu . . . 10 fl. v. a.
jumetate de anu . . . 5 fl. v. a.
trei lune . . . 3 fl. v. a.

Pentru Romani'a si Srainetate
pre anu intregu . . . 14 fl. v. a.
jumetate . . . 7 fl. v. a.
trei lune . . . 3 fl. 50 cr.

CONCORDIA.

DIURNALU POLITICU SI LITERARIU.

Prenumeratiunea se face la Tipografia Trattner-Caroliana in strada domnesca Nr. 2. Era corespundintiele la Redactiunea diurnului Strata Pélériloru (Hutgasse) Nr. 1. unde sunt a se adresa tote scrisorile ce privescu administratiunea, speditiunea, etc. Scrisori nefrancate si corespundintie anonime nu se primescu. Scriptele nepublicate se voru arde.

Pentru insertiunea publicatiunilor au a se responde 10. cruceri de linia. — Pretulu timbrului imp. reg. a 30 cr. pentru una publicare, e a se tramite deodată cu insertiunea, altmintrea nu se primescu. Unu nru singuratecu costă 10 cr. v. a.

REVISTA POLITICA.

Pest'a, 4/16 maiu, 1866.

Cas'a reprezentantiloru Ungariei gusta in deplinetate placerile dulcii nelucrării, truditur diedsie, de la ferie mai scurte trece la altele mai lunge, traganandu-si otios'a vietia de pre o di pre alta. Comissuniile cele mari si multe sunt alese, dar activitatea loru de pana acum abie s'a estinsu la nesce convorbiri confidentiali, si la alegerea subcomissuniilor insarcinate a pregatit materialulu pentru ulterioara activitate. Mane (joi) va fi siedintia plinare, in care se va decide catu tempu se tiena feriele d'in caus'a serbatoriloru (Rosalie) ce se apropia; siedintiele de a buna sama se voru amana pana dupa Rosaliele nostre, adeca cam vre o doue septemane si estu modu, cu ajutorulu lui Ddieu vomu trage si lun'a lui maiu, cu lucru catu se pote mai putinu. Cas'a reprezentantiloru Ungariei se pare a fi adoptatu tactica lui Fabiu Cunctatorulu. E bine a nu pripl lucrările, era nelucrarea e dulce, inse ore e si de folosu e alta intrebare. Guvernulu se vede a privi cu nepasare la nelucrarea dietei, pote fi ca i vine bine la socotela. Intru impregiurările de fatia e mai consultu, fara indoiela, a tiena tote elementele d'in cari se compune legiunea malcontentiloru, adunate la unu locu, tandalindu in nevinovata nelucrare, decatu desfiintandu-se diet'a a li da privilegiu de a sgudu leniscea celoru de pre a casa, cari standu in legatura si relatiuni de dependintia cu faptorii corifei de aici, acum'a stau in buna pace. Neci odata guvernulu nu va ave mai nevinovata dieta, neci ocastunea atatu de binevenita de a o tiena sub oculo canonicu, de unde pote se urmedie ca diet'a acest'a, blanda si nevinovata precum e, paralisata si paralisandu-se insa-si in actiunea sa, va ave inca dile lunge; vietia ei pote se duredie chiaru si sub decursulu resbelulu, la intemplanu candu acestu-a ar erumpe. Se pare ca atatu pusetiunea cea neresoluta a guvernulu catu si tandalitoria nelucrare a dietei sunt rezultatulu situatiunii, de la a carei-a schimbare spre bine seu spre mai reu conditiunedia ambe partile d'reptiunea viitoare sale purcederi. Guvernulu speredia ca infruntandu periclele esterne cu barbatia si cu noroculu celu proverbiale a lu Austriei, cu mai bunu resultatu va pote face pressiune a supr'a dietei pentru deslegarea cestiuniloru interne si mai usioru o va indupleca a primu politice'a sa ori a i-se supune, era corifeii politicei si a tendintieloru magiare credu ca perseverandu in pretinsuni si tandalindu in acceptare voru ajunge la unu stadiu candu guvernulu strintoratu va fi nevoitu a face mari concesfuni dreptulu istoricu si de autonomia alu Ungariei; va se dica: alaturea si nu in, neci sub imperiulu Austriei, fatia cu imperiulu ungurescu (asiè lu numescu toti referintii si oratorii d'etali, asiè sta scrisu si in cartile geografice, statistice, istorice, etc. cele magiare, preste totu in locu de „tierra“) se va recunosce principiulu paritatii, dualismulu se va sanctiuna si pune in lucrare, adeca vulturulu austriacu celu cu doue capete va deveni realitate viua. Nu scimu daca cei ce urmedia acesta politica speculativa credu ca se pote infintia visulu celu de auru alu acestui dualismu altmintrea de catu pre ruinele Austriei apoi mai tardioru pre a le insu-si imperiulu ungurescu creatu in fantas'a idealistiloru nostri. Natur'a omenesca cea fragile si plina de scadieminte e dedata a specula totu la slabitiunea si necadiurie de apropeliu pentru a trage folosu de si adese ori numai imaginariu era de multe ori impreunatu cu propri'a stricare.

De cate-va dile incoce noutati insemnate au inceputu a cercula prin diurnalele straine, cari daca s'ar adeveri, lucrurile s'ar indrepta spre pace. Se dice ca in urmarea negociatiuniloru infirate intre Franci'a, Angli'a si Austri'a, ast'a d'in urma s'ar fi declaratu gat'a a negotia in Itali'a pentru cestiunea Venetiei. Alta

noutate favorabile pacii e, ca guvernulu rusescu ar fi insarcinatu pre solulu seu de la curtea de Berolinu a spune dlui Bismarcu ca de cum-va Prussia s'ar incumeta a incepe resbelulu in contra Austriei, Russi'a s'ar vedè nevoita de a sta pre partea Austriei. Asta declarare ar da de cugetu guvernulu prussianu care si pana acum are in contra sa cea mai mare parte a Germaniei. Aceste noutati inse sunt cu multu mai insemnate si mai nesigure de catu ca se se pote comentu de acum si mai nainte de a le vedè adeverite. D'in parte-ne avemu se descoperimu indoielile nostre fatia cu aceste noutati, nu potemu crede ca Austri'a se va involu ca cestiunea Venetiei se se deslege or intr'unu congressu or de adreptulu cu Itali'a in favorea si intru intiesulu cum vre guvernulu italianescu, adeca se ceda Venetia, neci chiaru pentru recumpensatiune in bani, pote numai de i-s'ar da astfelu de recumpensatiune teritoriale, care i-ar intinde aiurea folosele perdue aici si a nume prin care ar remane si in viitoriu legata cu marea, dar nu numai prin Fiumea seu altu portu mai putieniu insemnatu ci asiè si in estinsune ca pana acum prin provinci'a venetiana.

A fara de aceste si in contra acestoru noutati tote scirile celalalte sunt pentru resbelu. In Germani'a tote staturile confederatiunii se pregatescu cu activitate nespusa ca si candu resbelulu ar' ave se erumpa mane. Franci'a inca fatia cu evinemintele ce se potu escu se ingrigesce a luà mesurile cuviinciose, „Patri'a“ vorbesce despre adunarea a doue ostiri la fruntariele nemtiesci (la Rinu) si la cele austro-italienesci.

Ostirile muscalesci se apropia cu incetulu de marginile Romaniei, ca la ocastune binevenita se fie indemana. Asemene Turci'a se pare a nu remane numai la amenintiare fatia cu situatiunea polit. d'in Romani'a, ci au datu ordine a se indeplini legiunile si a se chiamo reservele la ostirea activa. Mari incurcature ar' trebui se fie in Europ'a ca poterile se suferu intrarea acestoru varvari in Romani'a atunci garanti'a mariloru poteri ar deveni ilusoria.

Resumemu dupa „Romanulu“ d'in 10 l. c. deschiderea adunarii legelative a Romaniei, in urmatoriele: Dupa ceremoni'a relegiosa, ce precede intrarea in lucrare a Adunarii, deputatii si tote corpurile cele mari a le statulu, precum si corpulu diplomatecu au petrunsu in sala Adunarii. La 12 ore locutenintia domnesca urmata de ministrii au intratu in adunare. D. Lascaru Catargiu ceti cuventulu de tronu, (lu-vomu publica intregu in nr. v.) Asta-di, dice cuventulu de tronu, in urm'a determinatiunei principelui Carolu de-a primu coron'a ce-i oferimu si in urm'a declacarii d'in urma a conferintiei, sortea tierii este in manile DVostre, dloru deputati, si este in mani barbate. Guvernulu nu are cea mai mica indoiela, ca veti incorona oper'a inceputa de noi. Respundet la marea missiune ce aveti strigandu intr'unu singuru glasu: se traiesca Carolu I. alesulu poporulu romanu intregu, fiti tari in credintia ca glasulu vostru va fi auditu. Terminandu cuventulu de tronu aduce aminte camerei, ca natiunea a votatu, a alesu pe Domnulu seu si ca, pentru ca acestu faptu se fie deplinitu, nu cere decatu sanctiunea Adunarii. O vomu da! au strigata cu aventu deputatii si aceste strigari erau repetite de mli de voci a le poporulu, a le armatei, a le gardei natiunali.

Deputatii formandu-se in sectiuni, procederu indata la verificarea titluriloru noiloru alesu. In doue trei ore de lucru, 123 de algeri fura verificate. La 6 ore Adunarea era constituita, remanendu ca celalalte algeri remase neverificate se se cerceteze mai tardlu. Procedendu apoi la alegerea biuroului, s'au alesu de presiedinti: Dimitrie Bratianu, Manolache Costache si Gener. I. Ghica; optu secretari si patru cestori.

Adunarea natiunale in siedinti'a d'in 11. l. urmã lucrurile de verificare. Inainte de a

procede la votulu celu mare, s'a numitu o comissiu, care se cerceteze indata actele diplomatice intrevenite de la 11. faur. incoce, si se face raportu. Acelu raportu va fi prezentatu in siedintia de sectiuni, si in deplina cunoscentia de cauza, Adunarea va pasi apoi la declararea, prin care va spune Europei, ca reprezentanta a natiunei, ea n'are si nu pote ave decatu aceea-si vointia ca si d'ins'a, acel'a-si sentimentu, aceea-si otarire. — O scire electrica cu dat'a Bucuresci 13. maiu ni spune ca in diu'a data ser'a sunetele tunuriloru anuciara poporulu, ca camer'a a sanctionatu alegerea principelui Carolu de Hohenzollern.

Diet'a Ungariei.

Siedinti'a publ. a casei repr. d'in 12. maiu.

Pres. c. Iuliu Andrásy. Protocolulu ludece L. Ráday, pre vorbitori i-insemna V. Tóth.

Presiedintele dupa autentificarea protocolulu siedintiei trecute areta petitiunile sosite pan'acuma dupa cumu urmedia:

Joane Boér deputatulu nou alesu in cerculu de algere Vingardu cottulu Alb'a-inferiore si-ascerne credentiunalele. Se predau comissunii vericatorie.

Paulu Szabó adv. acusa pre Ioane Madedl si pre St. Steinbach, — ambi consultori la magistratulu cetatii Pest'a, — ca nu si-ar' portu oficiulu cum se cuvine.

Corporatiunea deputatiloru orasiului Kanizsa M. recerca diet'a se indrepte scaderile ce obvinu in partea formaria a dreptulu privatu magiaru.

Locuitorii comunelor Ziliz si Geram-Vezekény se roga, ca se li se rescumpere moziele de natura urbana pe spelele tieriei, si se se ordinedie liberarea loru de la servitiile urbariali.

Ign. Jasztrapszky economu in Köved, cottulu Hont, reurge la dieta dupa ajutoriu, pentru daun'a ce i-s'a casionatu prin focu.

Ioane Torma preutulu (rusu) d'in Vizniti'a de susu se roga, ca se i-se conceda a pedeps in antea altariulu cu lumin'a aprinsa in mana, pre acei-a, cari facu escese mai mice. Tote aceste rogari se prededera comissunii petitiunarie.

Presiedintele provoca cas'a, ca se votodie pentru comissuniile specificate in siedinti'a trecuta prin notariulu (B. Halász) comissunii de 12; intemplanu-se votarea presiedintele enuncia, ca resultatulu se va ceti in siedinti'a urmatoria.

Dupa aceste veni la ordinea dilei referat'a comissunii petitiunarie, referinte fu G. Kemény. Opiniunea comissunii se concentrase in ace'a, ca mai multe petitiuni seu se respinsera cu totulu, seu se decise a se strapune la tempulu seu la ministeriele respective. Unele petitiuni se transpusera la cate un'a d'intre comissuniile pan'acum'a constituite asiè dupa cum li fu obieptulu.

Apoi la provocarea presiedintelui procedera la alegerea noua a comissunii petitiunarie, carea cu consensulu unanimu alu casei remase si pre lun'a curinte totu ace'a-si.

In fine la referat'a lui C. Torma se verificara, cu reserva indatenata de 30 de dile, Maur. Conrad si Vilh. Melas deputatii Cohalmului (Köhalomszék.).

D'in lips'a altoru obiepte siedinti'a se inchise pe la 10 3/4 ore.

Siedinti'a publ. a casei repr. d'in 14. maiu.

Pres. C. Szentiványi. Duceru protocolulu se incredintia lui Ocsvay, insemnarea vorbitoriloru lui Ioanovicu.

Pres. dupa autentificarea protocolulu siedintiei precedinte areta casei mai multe petitiuni, cari predandu-se comissunii petitiunarie, se procese la ordinea dilei, la cetirea resultatulu votariloru d'in siedinti'a trecuta, dupa care:

I. La comisiunea pentru regularea definitiva a comunelor si comitatelor votara de toti 260 insi si una siedula gola, d'in aceste capetara: Georgiu Bartal, Ioane Bartal, Iosifu Bánó, Edm. Beniczky, M. Binder, Stef. Bittó, Ales. Bogyó, Sam. Bónis, Lad. Böszörményi, Stef. Branovácski, Ios. Császár, Ant. Csengery, Em. Csengery, Ioane Damaszkín, Ant. Darvas, Car. Dánffy, Fr. Dáni, Paulu Dániel, Da. Dózsa, Lud. Deáky, Otone Dessewffy, M. Dimitrievits, Al. Eöry, Lud. Erós, Ioane Fauru, Ioane Fejér, St. Fischer, Nic. Gál, Ign. Ghyczy, Col. Ghyczy, St. Gorove, Ales. Gubody, Georgiu Hertelendy, B. Horváth, Iosifu Hosszú, Stef. Huszár, C. Huszár, Lud. Ibrányi, Georgiu Ivacicovicu, G. Ioanovicu, Lud. Jekelfalusy, Col. Justh, Ant. Jankovics, Edm. Kállay, St. Kemény, Lud. Kiss, Nic. Kiss, Paulu Kubicza, Em. László, Fr. Lovassy, M. Lónyay, b. Sam. Löwenthal, G. Lukács, M. Lukinich, b. P. Luzsénszky, Maur. Madarassy, Paulu Madocsányi, Svetosaru Miletics, Lud. Miskolczy, Lud. Mocsáry, Georg. Mocioni, Iosifu Molnár, Carolu Németh, Ales. Nicolics, Paulu Nyáry, Iuliu Odeschalchi, Nic. Oláh, Lud. Peley, Andr. Pethe, Ios. Pethes, Ios. Prónay, Paulu Rajner, Lad. Ráday, Lud. Rónay, Iosifu Rudics, St. Ruttkay iunior, Lud. Salamon, Gr. Simay, Paulu Simon, Lud. Simonyi, Orbanu Sipos, Iosifu Siskovics, Ign. Somosy, Em. Somsich, Paulu Somsich, Fr. Sümeghy, Lud. Szakál, Ios. Szaploneczay, Síg. Szentkeresztii, M. Szentkirályi, Greg. Székely, Ios. Széll, Dariu Smrecsányi, Col. Tisza, Carolu Tolnay, V. Tóth, Paulu Trifunáz, Sam. Thury, Greg. Thury, Emiliu Trauschenfels, Lud. Ujfalusy, Ant. Varga, Sam. Varró, Lud. Vay, Ios. Vitoly, Luca Vojnics, Col. Zámory 260, éra Stefanu Dellimanics si c. Iuliu Szapáry, numai 259 de votari. Acesta comisiune costá d'in 108 de membri.

(Numele membrilor d'in celealalte comisiuni d'in lips'a spatiului le vomu publicá in nr. viit.) Dupa cetirea numeloru se tiend siedntia inchisa, in carea se pertraptara nescari obiecte private.

Diplom'a d'in 20. opt. 1860. e emanciparea politica a Romanilor!

Mais en politique, comme en toutes choses, il ne suffit pas que les remèdes soient bons; il faut qu'ils soient appliqués à temps. Thiers. (Inse in politica, ca si in tote lucrurile, remedfurile atunci su-bune, candu ele su-aplicate la tempulu lor.)

Cetindu artíclulu d'in „Concordia nr. 32.“ m'au cuprinsu o amaritiune profunda, vedindu cá prejudíciulu vechiu au prinsu radecine afunde si in capacítátele eminenti. Enumerandu io in artíclulu meu nr. 31. deliciurile polítice cari curgu d'in díplom'a d'in 20. optovre, acele fura luate in risu, imputate de crima, cá omulu ne-suesce a-si lumina si desvoltá facultátile sale intelectuali d'in isvorele cele limpedi ale civilizatiunei moderne, curatite de tote insemnele ignominioase a seceloru barbare. Dluí autoru alu artíclului nr. 32. i parura folosele deduse d'in díploma siode si bizare, si nu vol a da credientu ochiloru sêi, neci a ascultá de sentíulu bunu alu omenimii. Dupa polític'a D. auct. noue romaniloru ni remane sortea negrului ingreunatu de catenele sclaviei, carui-a descriendu-i deliciurile vietiei libere, si apromi-tiendu-i proxima scapare, suride, se intorce cu fati'a in alta parte, zurue catenele, si se travelesce in patulu sclaviei devenitu pentru elu comodu si suportabilu. D. autoru striga neintreruptu in gur'amare „dreptulu publicu,“ afara de elu nu-i scapare, nu-i mantuintia, elu trebue pastratu in tota a sa intregitate si neviolabilitate. Forte bine! strigu si io, sê remana fondulu, dara form'a esteriore a acestui edificiu seculariu trebue spelata, trebue curatita de suferintiele nostre seculari, trebue ca pe langa cele trei porti, prin cari au intratu si au esitu magiarii, secuui si sasii, sê se deschida si a patr'a porta menita pentru romani. Si ore dreptulu publicu inleitu si ruginitu, asiá precumu e elu in presinte potè-se-va supune de síne si d'in seninu unei operatiuni polítice fára de accesibilitatea acelei ape binecuvantate si renoitorie carea e díplom'a, fára de intrevenirea regeneratoriului modernu, care e monarculu, si care au lúatu iniciativ'a de a pune fundamentulu societátií noue dupa principiele eterne ale doctrineloru morali, in fati'a caroru usurpationile, fictiunile si privilegíe dísparu, si omenimea intra in drepturile

si títlurile de sece si in presinte denegate de oprimatori. Inse dorere! triumfarea acestoru doctrine aduse pe tapetu de monarcu nu aflara neci o spriginire in reprezentantii oprimatorilor. Independintia Transilvaniei in sensulu jureprudintiei polítice Verbóciane si Dozsane neci cá au fostu necesaria a o mai aperá, pentrucá ea au triumfatu acú in vér'a anului trecutú 1865, cá-ci vedi bine cá deputatii dreptului publicu in sensulu Dtale suntú si coadunati in díet'a pestana, si voru consemná opulu celu maretíu alu uniunei oftata de oprimatorii nostri. Tier'a are intr'adeveru dreptu publicu, si pe tiera o constituiescu nobilii, secuui, sasii, noi romani nu avemu neci tiera neci dreptu publicu. Dta dici cá díplom'a nu ni dá dreptulu publicu, si totu-si dici cá tier'a si constitutiunea e si a nostra, adaugi cá noi avemu numai sê ne elu-támú de usurparea magiariilor, inse cumu sê elu-támú noi tier'a si dreptulu publicu, daca Dta denegi síngurulu títlú in a carui potere potemu sê devenimu proprietari ai dreptului publicu si alu tieriei, daca Dta denegi immensitate díplomei; in fine dici cá ajutoriu la acesta lupta ni pote da si díplom'a, nu e aici in totu rationamentulu Dtale o contradicere enorme?

Artíclulu Dtale incependu de la pasagiulu: „Ce e in fondu“ pana la inchiare: „si nu e alu Ungariei“ e o adeverata comedía si absurditate, se vede cá jureprudintia in tota tiesetur'a artíclului e supta d'in scol'a lui Verbóczi si Dozsa. Dta nu ai studíatu neci spiretulu neci scopulu, neci tendintia díplomei d'in 20. opt. Ce e spiretulu díplomei? E reconciliarea trecutulu cu prezentulu, Ce e scopulu ei? E introducerea poporeloru in política, ádeca participarea poporeloru foste neindrechtate prin factorii loru vitali in poterea legelatiiva si executiva! Ce e tendintia ei? E nimicirea ambi-tiuniloru istorice setose dupa marire europeana si suprematisare natiunale! si inlocuirea acestoru d'in urma prin fenomenulu modernu care e unitatea imperiului, buna ora cumu se intempla in Romania, ea nu vre principe pamentenu, ci strainu! „Monarculu nu mai voiesce a domni in modu absolutistícu, vre sê imparta legelatiunea cu poporele,“ dara cine-su acele popore? Suntú privilegiatii si neprivilegiatii, intre acesti io asiá, credu cá si noi romani ne potemu numera. Díplom'a statorcesce egalitatea política, ádeca ne face pre noi romani proprietari ai dreptului publicu si alu patriei, devenindu corpulu nostru proprietariu, devine elu si natiune. Inse con-lucra domnule ca sê invinga díplom'a si patent'a, cá numai sub ace'a conditiune: tier'a si dreptulu publicu voru deveni si proprietatea nostra, constitutiunea avitica va fi si a nostra, si asiá numai se va nimici usurparea patriei si a dreptulu publicu numai prin magiari secuui si sasii. Candu dici domnule cá stai unu picu loculu si primesci dreptulu publicu fára de a acceptá si díplom'a, atunci nu faci altu-ce-va, de cátu ti-confinuezi sclavi'a ca si negrulu memoratu. „Dici cá noi sê nu aruncámu dreptulu publicu.“ Dacia-di noi nu-lu aruncámu, elu ne arunca pe noi in piciore, nu vediu-si comedía magiariiloru cu romanii cu ocastiunea alegeriloru pentru díet'a clusiana si pestana, romanii s'au lúptatu pentru revindecareá dreptulu publicu alu domniei tale dara rezultatulu fu, comedía italianului cu ursulu, tienuta in cetátile Europei. „Dici sê intrámu in folosele acestui dreptu.“ Dacia-di noi am intrá, si dieu amú si datu dovedi, cá avemu lapidarea voluntate de a intrá, inse dreptulu publicu in sensulu Dtale fára aparitiunea dívina, a mea, carea e díplom'a, ne scote fára mila, fára crutiare d'in folosele acestui dreptu publicu intarítatu intiepenitu, elu dice cá noi romani n'avemu neci patria, neci autonomia neci independintia. Éca vedi domnule in ce precipitia ne asedia doctrinele Dtale esaupte d'in jureprudintia política a lui Verbóczi si Dozsa, aceste su-cele profesate si ded. Hosszu in anulu 1861 ori 1862 in unii numeri ai pre laudatulú diurnalu Concordia. Dici „cá a intrá ni-a ajutatu si díplom'a, dar nu díplom'a ni le a datu, ci ea numai ni le recunosce.“ Apoi daca ni-a ajutatu díplom'a ca sê intrámu in constitutiune; daca díplom'a e acelu fenomenu grandiosu sub a carui scutíre au intratu romanii in conferintia regnicolare d'in anulu 1861 tienuta in Alba-Julia, au statu frontu cu reprezentantii acesti teribili ai dreptulu istoricu, au facutu ca sê resune vocea romana in audiulu ambi-tiunei magiara, secuia, sasa; daca díplom'a e acea aparitiune dívina

in poterea carei-a multi membri s'au redícatu la functiuni inalte in ramulu poterei executive, consiliari, comiti supremi, capitani, universítátele magiare a Diarandului si a Fagarasiului s'au prefacutu in universítáti romane, comitetele in comitate si scaune sasesci s'au infintiatu in numeru egalú si d'in romani si unguri, si asiá si unu numeru insemnatu d'in romani au intratu in functiuni a poterii executive de rangulu alu doilea, intre cari mi se pare, cá si Dta esti unulu d'in cesti perveniti la rangú, cu ajutoriulu nu alu dreptulu publicu, ci de bunu sama cu aparitiunea dívina a mea, pe carea acumu o insultedi si o contemnedi; daca membrii romani ai comitetelor in adunárilé publice s'au folosítu de organulu loru naturalu, de limb'a romana in pertractárilé, in consularile polítice; daca limb'a romana s'au radícatu la asemene rangú cu celu alu limbeloru magiare si germane prin duceera protoco-leloru in amenítitele limbe; daca cerbici'a si superbi'a feudalistiloru B. Kemény si B. Salmen s'au infransu in fati'a acestui fenomenu modernu, fiinducá nu voira odata cu capulu a se incliná inaintea egalitatiei polítice contienute in díploma, nu voira odata cu capulu a duce in indeplinire intentiunile paterne a le monarcului contienute in díploma; daca in fine acestu fenomenu nou de Dta urgisítu esplodá in anulu 1863 in tota a sa lucire si eclatu, ni creiá díet'a d'in anulu 1863 si 1864, ni impliní dorintia nostra seculara, ne radíca la rangulu unei natiuni regnicolare, ne facú ca si corpulu nostru se partecipeze in legelatiune, ca poterea executiva inalta sê se eserce die si prin membrii cei luminati d'in romani, — apoi atunci spune-mi nu au facutu díplom'a minuni si prodigiuri in vietia sociale cu noi romani; atunci spune-mi cá progresulu acestu immensu in civilizatiune nu si-trage poterea sa vitalé d'in isvorele cele limpedi, cele bine cuventate ale jureprudintiei polítice petrificate in díplom'a d'in 20. opt. éra nu d'in isvorele cele impure ale dreptulu publicu; atunci spune-mi pentru-ce nu s'au intemplatú minunile si prodigiurile memorate in anulu 1848. séu mai inainte de elu in sensulu dreptulu publicu atátu de doiosu de Dta dieitu, in sensulu legiloru d'in 1848; atunci spune-mi nu e o díversitate immense intre díplom'a d'in 20. opt. si constitutiunea imperiale d'in 26. fauru, pe carea o numesci constitutiune nemtiesca, si intre cea magiara; atunci spune-mi cá meritulu díplomei nu e ace'a fapta, cá constitutiunea s'au restituitu si noue romaniloru?! Éca-lu pe d. Dr. in contradicere cu síne însu-si; atunci spune-mi cá, pentru-ce ai aperatu legalitatea díetiei d'in 1863 si 1864? Au nu e títlulu aparitiunei díetiei, chiar' acea díploma, despre carea dici cá: „ea nu dá ci recunosce.“ Ba vedi bine cá ea ni-au datu egalitatea política, éra nu cea civile. Pe asta d'in urma au introdusu-o absolutismulu, si pe bas'a egalitátií civili dice díplom'a in alu patrúlea pasagiú: cá de ore-ce elemintele asiediamintelorú organice si a activitátií comune prin egalitatea civile s'au immultitu si s'au intarítu, au asiá dara de a partícipá si poporele foste neindrechtate in legelatiune si guvernú. Aici se pote dice si despre d. autoriu aceea ce dice Psal. 26., v. 12. mentita est iniquitas sibi.

„Este díplom'a pactum conventum sponte inítum inter principatú Tranniae et divum Franciscum Josephum“? Este, pentrucá díet'a legalminte convocata in Sabíu in 1863 si 1864 au acceptatu-o, monarculu au sanctionatu, si s'au petrecutu in legile patriei. (Aici sciú cá nu-i contestá, cá ai aperatu acú legalitatea díetiei d'in Sabíu in díet'a d'in Pesta.) „Séu este ea numai instrumentum datum a principe motu proprio.“ — Este mai multu de cátu unu instrumentu, ea este aparitiunea dívina esita d'in motu dumnediescu, ea este progresulu, este civilizatiunea, este victori'a milionelorú preste unu númeru míttelú de privilegiati, ea restitue constitutiunea sususpendata in restímpu de 12, ea imparte atributele legelatiive si executive cu monarculu si cu poporele foste feudate si nefedate. „Dá acesta díploma dreptu de legelatiune Tranniei?“ Vedi bine cá dá! cetesce punctulu antáiu d'in díploma apoi te vei convinge! „Séu numai recunosce si restabilescé acestu dreptu?“ Da, inse cu respectarea presintelui! „Reguléza acesta díploma drepturile tieriei fatia cu principele?“ Uita-te in díplom'a leopoldina, carea e acú proprietatea nostra romana in poterea aparitiunei dívine, uita-te mai incolo si in constitutiunea imperiale d'in 26. fauru

1871, acolo sunt regulate in stilu modernu! „Séu dice numai: restituiescu constituțiunea vechia a țierei și recunoscscu dreptulu publicu alu țierei? Fără dubiu restituiescu constituțiunea vechia, dara sub condițiune ca constituțiunea vechia sê primesca în sînulu ei și pe unu milionu și trei sute de mii de romani și asià legea cea vechia electorale sê se înlocuesca cu un'a noua, recunoscscu și dreptulu publicu alu țierei, dara într'unu sensu mai vastu, cã-cu țier'a s'au mai maritu și s'au mai întaritu cu romanii, cari în sensulu dreptulu p. restrinsu de magiari, secui sasi nu avusera locu, dreptulu publicu s'au mai înteneritu cu unu poporu teneru, plinu de vietia, și pan'acumu ne usuatu, și consumatu de intrigele politice. „Si unde și care este acestu dreptu publicu? Ti am spusu, nu-Ti voi repeti de o mie-de-ori! „De buna séma nu e altulu, decâtu acela ce normeza drepturile principelui de o parte, și cele ale țierei de alta parte? Partagiulu legelatiunei și guvernului între principe de o parte, de alta parte între romani, magiari, secui, sasi, au mai crescutu vietia sociale, inca cu unu factoru vitalu! „Si acesta e diploma leopoldina sanctiunea pragmatice și legile de la a 1791? „suntemu de acord D. Dr. în parerile nostre, fără nu-ti potu iertã, cã ti au remasu în condeiu și constituțiunea imperiale d'în 26. fauru, cã-cu vedi bine cã nu mai subacea condițiune amu intratu noi romanii în edificiulu constituționalu, daca vomu spriginî de omnipotintia poteriloru nostre vitali unitatea imperiului. Unitatea magiara nu face acestu progresu cu noi, ea ni considereza ca nulla res, nu ni mai întreba de nimicu, nu ni cinstece bataru cu întrebarea cã voiti și voi (romani) a spriginî unitatea magiara sub cele ori ceste condițiuni, fără asemene versatoriului de metale, aruncandu dîversele elemente în ustrin'a fatale, topesce totu, creéza unu monstru, de a carui fatia toti se îngrozescu se înfiora, fugu de elu, pentru-cã creatur'a acésta, nu e, ceea a naturei, fara ceea a artificiiului, esita d'în pasivitate neastemperate dupa marire si su-premiatisare, la aceasta contopire generale nu concurgu neoi spiretulu poporeloru neoi tempulu, fără numai orbirea fatale. Apoi d'în legile de la a 1791, fã bine și sterge legea electorale, carea ni ignorã cu totulu în tomn'a anului trecut, și causã lamentãrile și vaiatãrile romanilor! „Acéste nu sunt ruginiture Domnulu meu? Nu mnelulu meu de la riu! cã le luai sub ciocanulu civilisatoriu, scuturai ruginitur'a de pe ele, și éca remase aurulu limpede în tota a lui lucire și stralucire, impregiurulu acestui spectaculu se ducatoriu devinu poporele senine, mulcomite, indetultate, infratite! éra nu suspiciunãte!

(Va urmã.)

D'în San-Miclosiulu-mare în 12. maiu 1866.

Unu cuventu modestu în interesulu Scolorulu de fete nu va fi de prisosu, și sum pré convinsu, cã atãtu st. pub. rom. câtu si on. Red. patr. nsa de starea nostra morala și intelectuala va spriginî cu tota binevointiã parerile mele în caus'a acésta uitata; și cu atãt'a mai vertosu, cã pana de presente se vede a se ignorã totu ce e în favorea crêscerii sesului femeescu atãtu de pop. rom. câtu si de publicitate, conchidu de acolo: cã pana acum nemenea; séu putini ne anuncia, cã în cutare comunitate poporulu ar fi facutu ori cari dîspusetiuni în favorea acelu secsu, care mirare — și chiaru în asiè deplorabila circumstare, se facu mame a cresce îndividi devotati lui Ddieu și natiunei, se facu sotie și económe; pe candu seimiu cã sermanle nece idee nu posiedu despre datorintiele loru sotiale, ca și candu acestu secsu ar' fi o casta privilegiata a renviã cu vragiturele loru paganismulu d'în etern'a lui perire.

La noi de esemplu esistu 900 pana la 1000 de fete, — tota cunoscentiã le stã d'în nescce cantece amoróse, pre cari le esecuta sér'a pre strade, — ar crede unu strainu vedindu-le venindu sér'a pre strada, cã sermane le vinu de la scóla, inse ce insielare, cã-cu bietele fete ca sê-si petreca dilele, se ducu a despoia pene pentru 6. cruceri la di, dicu pre atãti-a bani-si petreca fragedele dile în giurulu judeului. Pre-cugetandu acésta nepasare, nu e posibilu ca inim'a unui rom. binesîntitoriu sê nu semta amara dorere.

Sê nu cugete cine-va, cã acestea sunt pacatele preotiloru, nu, cã nesuintiele acestora se nimicescu atunci, candu jurisdictiunea civila i eschide d'în afacerile comunali, prin care-li se despoie nu numai autoritatea, dar' și influintiã care ar' trebui sê o aiba spre impedecarea reului, și inflorirea culturai și moralitãtii comuni, — ce absurdu și ne logicu cugetu în tempurile de adi, se proecta la noi o suma mare de bani, pentru lampe de nopte, (dóra ca sê amble noptea amoredii), inse nu le tresarî prin minte a edificã o scóla de fete, de cari e atãta lipsa, spre a cresce mame, cari se scie edu-cã barbatu (cuvintele lui Napoleon cãtra Dona Campan.)

În asiè impregiurãri e mirare candu esperiemu cã romanele nostre profanedia loculu de pietate cu descusuni mundane, și virtutea e scapatata și immoralitatea a inceputu a inflorî? si nece nu ne mirãmu cã abuserile de concubinatu domnescu în obscuritatea loru, candu fetele nostre se crescu pe la judei și în jocuri?

Unii în atare circumstare aluda la catedra, inse nu sifaducu aminte, cã de se folosesc preotulu de catedra, efectulu reului devine și mai tristu; cã-cu atari sunt în stare a nu mai veni nece la S. Biserica. Influentia unui preotu e cu multu mai neefectuosa, decâtu se pota face despusetiuni în asiè circumstare. Scóla și crescerea unei alte generatiuni demne de numele ce-lu pórtã, este viitoriulu nostru.

Dar' unde sunt scolele? unde invetiãrile? noi nu avem piose calugaritii, va dice cine-va, scole se voru aredicã, preparandi avemu, dar' calugaritii nu ne trebuiescu? Vedemu inse adi, cã sînguru aceste vergure se sacrifica cu atãta devotiune și pórtã sarcin'a cea grea mai în tota lumea crestina, sînguru aceste se lãpeda de placerile lumii acéstei-a, pentru a introduce fericirea casnica și virtutea pre pamentu. Francia a potutu cuprinde chiamarea loru, candu 14.000 de scole de fete a datu în dîspusetiunea acestora vergure piose. În Roman'a au esistatu acestu ordu, inse guvernulu nu avu aceea taria d'a-le formã spre folosulu umanitãtii și natiunei; ei le-a lasatu a-si profanã chiamarea și ca pe atari au debuitu a-le casa, — și facia cu saraciã nostra cãtu de buna erã esistintia loru!! Nu voi sê afirmu. cã de nu avemu calugaritii, nu potemu avè nece scole de fete; ci numai dicu, cã prin trînsese acestu invetiamentu, — acolo unde sunt, — esceledia; și noua nu ni remane alt'a de-cãtu se acceptãmu mai unu seclu pana candu vomu vedè a se introduce ore cari despusetiuni în favorea loru.

Eu d'în partea mea dicu: cã tota nesuintia nostra facia cu secs. barbatescu se nemicescu atunci, candu uitãmu pre acelea cari dau vietia, însensu strictu omului. Esperintiã ni areta, cã facia cu poporulu nu prè tare amu progresatu, ci pote am innapoiatu; pentru cã educatiunea ambelor seces pote fi unu ce salutare pentru poporu, și e o necesitate, intogm'a ca necesitatea esistintiei loru. A educã pe unulu fora altulu atãta insemneza: cãtu a-i revoltã si ai face contrari unui altui-a. Ce folosu cã barbatulu a amblatu la scola și a capetatu principie bune de moralitate, candu trebe sê-si petreca vietia cu unu contrastu a convingerei sale? ce folosu de unu asiè malum necessarium, candu prin atare se immultiescu numai dîvergentiele casnice?

E bine dara, cunoscandu aceste, potemu noi ore sê fimu indiferinti facia cu viitoriulu nostru, facia cu acelu poporu, pre care l'am avutu, și sînguru l'avemu?!

Ar' fi dara consultu, sê nu gravitãmu pre dãtene; ci de nu potemu altu cum realisã ardiatoriã nostra dorire, sê imitãmu, — baremu, — pre natiunile colocuitoare, cari de si nu escedia în educatiunea secs. femeescu, totu-si vedemu cã scolele loru în primitiv'a esistintia, au laudabilulu sucesu, — și cã atari pre usioru se vor' potè transformã, — dupa salutarea idee a renumitului episcopu Dupanloup, care disese: „Puneti icon'a B. V. Mariei în scola, și o atare femea de invetiãtoria, care se roga lui Ddieu și e dedata a-se marturisî și cuminecã, și în atari scole se voru cresce fete cu virtute, — se voru educã mame crescine cari voru fi loiale, sacrificatoare de sine, lucrãtore vor' fi durabile în necesitate, cari în dile de periclu și în tempu greu de suferintie vor' fi barbatiloru consolarea, superbia datatorie de consiliu, și vor' fi radimulu loru.“

În fine, me legana dulcea sperantia, cã în

caus'a acésta de vietia, voru sê-si dee parerile și altii, ca asiè cu tempulu sê vedemu între poporu realisandu-se dorintiã nostra carea e dorintiã universalã.

V. Grozescu.

Protocolulu

siedintiei VIII. a insotirei ablegatiloru d'ietali romani tienuta în Pest'a în 16. martie 1866 la 10 ore înainte de amedia-di.

Presiedintele nefindu de fatie la inceputulu siedintiei, comembrulu Emanuilu Gozdu la invitarea comuna a dusu presidulu sub tota siedintiã.

Notariu: Aureliu Maniu.

Membri: Al. Vladu, J. Hodosiu, Sîg. Popu, Vinc. Babesiu, Georg. Mocioni, Dem. Jonescu, Flor. Varga, Ales. Mocioni, Petru Mihãlyi, Sîg. Popovits mai tardiu Ant. Mocioni.

44. Protocolele siedintieloru d'în 1. și 2. martie a. c. cetîndu-se, dupa nisce stramutãri stlistice ne esentiali

s'au autenticatu.

45. La propunerea facuta ca se-i-se alege presiedinteli pentru casurile de absintia unu substitutu, cu votu comunu s'a decisu:

În casuri de absintia presiedintelui, totu de un'acelu mai betranu membru alu insotirei lu-va suplini întru convocarea și conducerea siedintieloru, d'în ce cauza presiedintele se rercerca a face cunoscutu notariloru absintia sa.

46. Maniu propune ca sê se remunerie depuratoriulu protocoletoru siedintieloru de pana aci și totu de odata sê se prefiga o rata anumite pentru fiacare cola ce va sê se purisadie în viitoriu.

Hodosiu dorece ca insotirea se platesca totu dupa cola și pentru purisarea de pana aci.

În urmarea acéstei pareri sa decisu cu votu comunu.

În considerare cã protocoletoru siedintieloru se scriu în fractu se determina pentru depurarea unei cole o remuneratiune de 30. cr. v. a. numerandu-se acele de dupa originalu, ér' presiedintele se incredintieza dupa acésta mesura a solvi depuratoriulu remuneratiunea ce a deservitu-o prin depurarea în duplu a protocoletoru de pana aci precum și pentru cele ce le va depurã în viitoriu.

47. Al. Vladu si-descopere parerea de réu cã nu a fostu invitatu la siedintiã d'în urma dest' i-se spune cã notariulu conferintiei l'ar' fi cercetatú spre acestu scopu, cã-cu de erã de fatie si-facea observatiunile sale la conelusulu nr. 37. prin carele s'a insarcinatu comembrulu Deseanu cu propunerea în caus'a esmiterei unei comisiuni spre elaborarea unui proieptu de lege pentru indetultarea natiunitãtiloru. Motiunea acésta nu corespunde acceptãrei sale ba eri candu s'a cetitu în dieta l'a surprinsu multu vedindu cã ace'a e subscrisa numai de Deseanu și cã lipsesc d'în trîns'a principiulu egalei îndreptãtiri, carele înainte de 17. ani de pre inaltulu tron'u s'a pronunciatu și noi în totu de un'a ne am tienutu mortisiu de acel'a, cã-cu d'insulu asiè e convinsu cumca unic'a base indetultore întru deslegarea acéstei cestiuni e acestu principiu; deci dara propune ca se facemu d'în nou o motiune carea datandu-o d'în siedintiã conferentiale și subscriindu-o toti se pretindemu esmiterea unei comisiuni carea se purcedã întru deslegarea cestiunei natiunitãtiloru pe temeiulu perfecte egalei îndreptãtiri, prin ce nu amu veni neoi întru o contradicere, de ore ce amu pasi ca cooperatiune.

Gozdu nu afla de lipsa a se face motiune noua fiindu-cã motiunea lui Deseanu s'a desbatutu în conferintia și primindu-se fiacarele d'în noi este în datorãtu a o partini si sustiene; ce se atinge însè de elu spezialmente apoi elu o spriginiescu ace'a chiaru si d'în interesulu dietei ca se nu i-se impute ca cum nu aru voi deslegarea momentose a întrebãrii.

Sîg. Popu dechiara cum-cã chiaru elu a fostu, carele a cerutu ca motiunea de sub întrebare sê se subscrie numai de Deseanu fiindu-cã tuene cã va fi mai ponderosu daca vomu subscrie toti proieptulu ce comisiunea nostra lu-va pregãti; deci nu afla de lipsa innoirea motiunei ci pretinde cã cãtu de curundu sê se pregatesca acelu proieptu și dupa ce se va desbate si staveri în conferintia se lu-subscriemu toti si se lu predãmu dietei.

Hodosiu afla cum-cã motiunea de sub cestiune desbatandu-se si aprobandu-se în conferintia solidarmente suntemu siliti se o privimu de a nostra si asiè nu mai potemu recede de la aceea; acésta datorintia solidara nu se slabesc prin ace'a cã nu e subscrisa de toti, cã-cu noi nu numai prin decisiune ci și d'în simtiulu natiunali avemu indatorirea a o spriginii, prin ce vomu aretã cã e influentiã conferintiei întrege; altu-cum motiunile nu trebe sê contiena neoi o motivare, ci e destulu daca numai simplu se facu; deci dara nu afla de lipsa innoirea motiunei.

Mihali nu afla de potrivitu innoirea motiunei, dar' cã a remasu inducerea principiului de egale indreptatire afla motivulu in aceea, cã motiunea s'a provocatu numai la principiile pana aci de dieta acceptate, fãra ca prin acest'a sã se prejudece principiului de egale indreptatire.

Babesiu: i pare reu cã s'a adusu acest'a la discutune fiindu cã conclusulu adusu, si involvendu acele detorintie de solidaritate prin numere, fia-carele e indetoratu a se acomoda acelui-a cu ocasiunea desbaterei motiunei amintite, conferinti'a au desbatutu numai intrebarea ca sã se faca motiunea sãu nu si prin cine? dar' nu si principiulu care se lu-contina; altu-cum motiunile neci au se contina principiile de dupa cum au se lucre comisuniile, si noi cu acea ocasiune amu desbatutu principiile. Spiritulu concluderulu nostre in privinti'a solidaritãtii ierta, ca cine-ya sã se abtiena de la spriginirea cu cuventulu, si asiã nu se silesce nimenea contra convingerei sale a sprigini concluderulu, deci afla de nepotrivitu innoirea motiunei.

Ce se atinge de propunerea lui Pap cãgeta cã ar fi lipsãtu tempulu ca proieptulu sã se pregãtesca nainte de esmiterea comisuniile dietale, altu-cum comisuniunea nostra spre acestu scopu esmisa se va silã cãtu de curendu a lu-pregatã.

Vladu remane si mai de parte pre langa opiniunea desfasurata, cã ar fi fostu mai momentosu daca ar subscrie toti acea motiune.

Mihali dice cã propunatoriulu i-stã dreptulu tote aceste a le duce inainte in dieta cu ocasiunea desbãterii motiunei si asiã nu e de lipsa ca conferinti'a prin innoirea motiunei se-i-dee ocasiune la acea.

Desbatandu-se d'in destulu acestu obieptu s'a pusu intrebarea ca sã se faca alta motiune ori nu? Si dupa ce toti afara de Vladu, s'a deshiaratu, cã nu, s'a enunciatu si decisu:

Conferinti'a nu afla de lipsa a innoi motiunea facuta de comembrulu Popoviciu Ioane Deseanu in privinti'a esmiterii unei comisuni dietale spre elucrarea unui proieptu de lege pentru deslegarea indestulitore a cestiunei nationalitãtiloru, ci dechiarandu-o aceea de a sa, fiecarele se indatoreste a o sprigini si sustiene.

Fiindu tempulu inaintatu si ne mai fiindu altu obieptu de discutune siedinti'a se d'solve la 2 ore dupa amedia-di.

Pest'a 14. maiu 1866.

Cu cea mai via consolatiune velemu, cã dela unu tempu incoce si pre campulu literaturii besericesci se facu pasi imbucuratori; asiã pre langa editiunile cele de multu pretiu ale teologiloru romani d'in Vien'a pasi in publicu „Sionulu romanescu“ carele inaintãza cu barbatia pre cararea suscepta implendu de spiretu binefacatoriu viet'i-a nostra eclesiastica, era acumu esi de sub tãscu aici in Pest'a unu opsiuru „Lumin'a credintiei — carte de rogatiuni si cantãri pentru pietatea poporulu romanu catolicu de ritulu orientale cu binecuventarea si aprobarea episcopesca intru ajutoriulu unei beserice serace elucrata de Vasiliu Vancu preotu romanu.“

De multu se sente la noi trebuinti'a unei carticele de rogatiuni acomodate cerintiloru poporulu de ronu si mai alesu a tenerimeii scolastece, cãci acatistele, optoiciele si orologiariele, de si cuprindu materia forte alãsa si destula spre esercerea pietãtii fiacarui crestinu, totu-si fiindu prã voluminose nu se potu procurã asiã usioru. Lacun'a acest'a greu sentita o suplini zelosulu parocu de Portelecu cu edarea carticelei susu atinse, si destinandu venitul, ce ar' incurge intru ajutarea besericeii nu de multu edificate dede documentu viu despre iubirea sa catra cas'a lui Ddieu si catra poporulu sie-si incredintiatu. Carticeia, ce e ornata cu doue icone frumosiile: Sant'a Treime si Sant'a Vergura Mari'a cuprinde rogatiunile si cantãrile cele mai trebuintiose, asiã cãtu nu numai cei mari, ci si pruncii se potu folosi de ea spre edificarea comuna.

Luandu in consideratiune, cã acest'a carte de rogatiuni e destinata mai alesu pentru scol'a poporale, potemu asteptã, ba si pretinde, ca respectivii inventatori si preoti sã esplice prunciloru unele cuvinte precumu sunt d. e. mandatu, eternu, pietate, cãci nu-mai intr'acestu modu se potu lati intre poporu, cumu, s'a intemplatu si cu binecuventatu in locu de blagoslovitu, poporu in locu de norodu etc. Tipariulu e forte nãtedu si cart'i'a buna *); intre erorile de tipãriu sunt mai insemnate 3—5, intre care la pag. 35 calculatu in locu de culcatu, celelalte se potu usioru corege. Pretiulu opsiorulu e 20 cr. si se pote trage dela elucratoriu in Portelecu — post'a ultima Careiu mare (N. Károly.)

Titu Rufe.

Aradu, 12. maiu 1866.

Responsu Domnului s. b.

D'in cetirea articulandrulu D'tale cuminecatu in nr. 34. alu Concord. si cu destula neloyalitate indreptatu in contr'a mea si ensusiriloru mele literarie, cari precumu se vede nu le cunosci de locu; mi vine a de-

duce cumca: sãu nu l'ai preceputu pre Dlu ministru Rosetti, sãu ai alte intentiuni damnãvere.

Eu nutrescu convingerea cumca: D. ministru alu culteloru si alu Invetiamentulu d'in Romani'a, la Societatea literaria infintianda in Bucuresci, au propusu a se chiamã barbati de specialitate d'in tãte provinciile locuite de Romani; audi Domnule? barbati de specialitate literaria! neci potendu fi altcumu, de voimu a ajunge scopulu fericitu; deci dara, nu doctori in drepturi, nu advocati censurati (n'amidea de advocati necensurati) nu barbati de statu, nu politici s. c. l. cãci precumu se vede, Romania nu duce neci una lipsa de acesti-a, apoi nu e aici vorba de interesulu Romaniei, care de ar' duce lipsa de omeni asemenea, pãte cã s'ar tãrgui cu Domniea ta, ori cu altii; aici e vorba despre interesulu literariu a totoruru romaniloru respanditi prin atãtea tiere; de unde poti vedã Domnulu meu si ace'a, cã nu se potescu neci barbati ca aceia cari precumu dici Domniea ta: d'in modestia si au tãnutu ascunse su obrocu luminele sale literarie, si cari vini Domniea ta adi, in tempu bine nimeritu? a le pune de a suprà muntelul, ca sã se reverse de odata radiele sale cele luminate peste bistii Romani ungureni. Alt-cumu Domnulu meu, de nu scii cumca: „aliud est sceptrum et aliud plectrum“ ai se scii cumca Romani ungureni sciu face deosebire intre cariere, si aplauda totoruru cari stralucescu in carierele sale; dar' nu pentru ca se creasca ambitiunea intr'insii, si sã cugete cumca fãr' de densii, Romanii neci nu si ar' potã compune neci unu feliu de lucru. Respectu Domnulu meu, respectu totoruru! atunci vom fi omeni drepti.

De altmintrea, de ar' fi Domnulu Iosifu Hodosiu Doctoru d'in tãte facultãtile, chiaru si d'in filologia, si inca d'in filologi'a romana, se me ierti Domnule s. b., dar' pre noi Romanii d'in Ungari'a, in societatea de sub intrebare nu ne potã representã neci in un'a intemplantre; acea ar fi un'a nedreptate cãdiendu atunci pe Transilvania 4. si numai 1. pe Ungaria; ar' fi fãrte mare neproportione numerica, dar' ce e mai multu, ar fi una batjocura, ca noi romanii ungureni se fimu priviti ca minoreni si supusi tutoratulu Transilvaniei, cã in caotele ortografieloru (sã fia disu fãr' de neci un'a cirtire) nu stãmu in loculu primu.

Mai de parte, precumu se vede d'in articulandrulu D'tale evolutiunile, fasele, intemplantrele literarie romane nu le ai in evidintia, pãte ca „pluribus intentus“ — pentru ace'a vorbesci de gradulu superlativu candu laudi limb'a si stilulu romanu a Dlui Hodosiu cu despretiulu totoruru romaniloru ungureni. „Qui multum probat nihil probat.“ — Da nu vedi domniea ta, cã acumu ni se dã impulsu d'in Romani'a, ca intru cointelegere universale a totoruru Romaniloru chiamati spre ace'a, sã fia formatu **Positivulu!** Ca sã esimu odata d'in labirintulu ortografieloru si a strainismiloru, in cari s'au cufundatu unii pana pe acolo in cãtu dici domniea ta (ca jude altcumu incompetentu), cumca au ajunsu gradulu superlativu.

In urma, se scii Domnule, cã ori ce vei dice D. tã despre Pascuti, (nefindu indreptatitu a-i pangari numele prin diurnale) ori cãte palme de acele i vei da, si de ori cãte ori vei mai adange: cã altcumu stimedii person'a lui? elu si Alesandru Romanu au fostu anteluptorii literaturii romane in Ungari'a, si sunt pana'n diu'a de adi priveghietori ageri a scumpetei acestei nationale; dreptu cã unulu are campu mai largu, altulu mai angustu; dar' ce se faci? cu sortea nu ne potemu bate; dar potemu lucrã si suferindu.

Nu dicemu Domnulu meu neci unulu pentru ace'a despre noi: „To Ego, Principium et finis, Alfa et Omega,“ acest'a ar fi un'a absurditate inca mai mare de cãtu superlativulu domniei tale. Avemu multi barbati bravi pe carier'a acest'a, Domnulu meu, noi romanii ungureni, nu suntemu demni de tutoratulu Domniei tale; neci dicemu cumca invatiacelulu, nu potã fi asupra maiestruulu, cãci acest'a ar fi lucru tristu; dar ace'a ti-o potemu dice cã cei esiti de vre-o 15. ani pe campulu vietiei, cari suntu mii, Domnulu meu! in fundamentu suntu mandri'a nãstra, a loru doi mai veterani; d'intru cari ai apucatu pre unulu sã-lu batjocoresci in fãia de sub redactiunea celui-a laltu *). In cãtu ai D'ta dreptu si in cãtu am eu vomu vedã cãci credu cã in obiectulu acest'a se voru redicã si altii cari potã ne cunosci bine si mai de aproape pre ambii. Dar nu cugetã cã pentru vatemarea personei mele vei remanã sventatu. Ti voiu responde mai pe largu in „Familia“ cãci Concordia are lipsa de colonele sale pentru registrarea lucruriloru politice. De nu l'ai cunoscutu pre Pascuti pana acumu, i-lu vei cunosci si vei dejudeca insu-ti cumu ai nimeritu cu fanfaronad'a domniei tale. Sã traiesci!

Dionisiu Pascuti.

*) Sã nu alãnceci a crede, Dle, cã s'a intemplatu cu invoierea mea, ba neci cu scirea mea, cã ce pre atunci, diacandu eu bolnavu, colaboratori mei uitara a-mi arãta articolulu, care potã sã esa in „Familia“ unde se dedese ansa, dar in Concordia nu l'asiã fi primitu d'in cauza personale spre a nu da neci D'tale, neci publiculu cetitoriu ansa la presupustiuni sinistre. De altmintrea caus'a e superata si inca-mai nainte de a fi potutu arã vre o infuintia artic. cestiunatu, care esi in 28. apr. pre candu decretulu ministeriale e datu d'in 22. aprilu, va se dica cu 6. dile mai nãnte, prin urmare susceptibilitatea D'tale fatia cu mine credu cã nu pote avã temeiu. R. e. d.

FRANCIA. Dupa coresp. diurn. „Köln. Ztg“ si acci d'iplomati, cari chiar' n'ar' dorì pacea, inca-su de parere, cã inainte de resboiu se va tienã congresu. Se crede, cã deocãmdata numai impoteritii celoru cinci poteri mari se voru consultã: in ce modu s'ar' potã statorì unu programu comunu pentru sustinerea pãcii. Dela consultarea acest'a apoi ar' aterna, cã de lipsa e a se provocã unu congresu generale. Cuventarea Imperatulu Napoleune tienuta la Auxerre a entusiasmatu forte tare poporulu. Ovatiunea cu care l'au primitu lucratorii pre campulu espusetiunei a fostu estraordenaria.

ITALIA. Florenti'a 10. maiu. Daca Garibaldi se va indepartã de la Caprera, atunci resboiulu va erumpe de siguru. Transactiunile intre rege si intre Garibaldi le facu agintele regelui Trezzi, care merse la Caprera pre o naie ce i-stete spre despusetiune, dicendu cu sine si ordina-tiunea regesca; ostile de voluntari se voru organisa in modulu ca si la 1859. uniform'a loru si acum'a va fi comesia alba. Mediculu ostiloru va fi Bertani; (acestu-a fu si in 1859). Numèrulu acestoru ostiri de voluntari se va urcã la 20,000 feciori cu 250. de guidi si cu 2 baterie de tunuri. Regele in 15. a l. c. va caletorì la Piacenza, unde apoi va remanã si sub tempulu resboiulu. Se crede de cumunu, cã bataia va erumpe inca in ante de finea lunei curinte. Itali'a acum'a nu mai pote repasl, de cum-va cestiunea Venetiei nu s'ar' deslegã pe cale d'iplomatica. — Totu d'in Florenti'a se scrie cu dat'a 15. maiu, cã Garibaldi a primitu comand'a preste voluntari, si s'a dechiaratu, cã are sperare, cã peste putienu tempu va potã face ce-va spre implinirea dorintiloru natiunii.

Scire electrica mai noua.

D'in Parisu cu datulu 15. maiu se telegrafeza: „Diurn. „Patrie“ publica scirea cã armat'a turcesca ar' fi intratu in Principatele romane.“

VARIETATI.

** Tenerimea scolare d'in Blasiu, d'in reverentia speciale, ce a avutu cãtra profesorele Tartia, i-a improvisatu unu stindardu negru imposantu cu inscriptiunea „Iosifu Tartia,“ lu-fotografeza si se prepara a-lu concomitã de cãtra sera (10. l. c.) cu faclii la mormentu. Nu-e mirare, cãci a fostu unu omu mai retrasu ce-e dreptu, inse inteleptu, diligente si adevèratulu mentore alu tenerimeii gimnasiali si seminariiali.

** Deputatiunea dietei croate va rentorce d'in Pesta in Zagrabia la 22. l. c. Diet'a se va redeschide pre la inceputulu lui juniu.

** Subcomisiunea esmisa d'in sinulu comisiunei alese pentru gatirea unui proieptu de lege in caus'a nationalitãtiloru, tienu o conferintia in carea se constitul alegendu-si de presied. pre P. Nyáry. D'intre romani se afla in acesta subcomisiune I. Fauru.

** Primimu urmatori'a invitare cu dat'a lassu, 27. aprilie st. v. a. c. „Universitatea de Iassi. Cancelaria Rectorulu. Domnule Redactoru! Ministeriulu Instructiunei publice si alu Culteloru d'in Romania a decisu a solemnitate publica pentru instalarea Bustulu reposatulu Simeone Barnutu in Aul'a Universitãtii de Iassi, care se va celebrã in dio'a de 16/28. maiu a. c. si a insarinatu pe subscrisulu a invitã, pre langa autoritãtile locale, atãtu rudele reposatulu cãtu si barbati insemnati ai Romaniloru d'in tote provinciile. In conformitate cu aceasta insarcinare subscrisulu Ve roga sã onorati festivitatea cu presinti'a DV. Primitu incredintierea prea distinsei mele consideratiuni.

Rectorulu Universitãtii T. Malorescu, secr. I. Panãtiu.“

Renuntulu si multu demnulu Professore de Teologi'a dogmãtica in Seminaru si de Invetiatur'a Relegiunei in gimnasiulu super. rom. d'in Blasiu, asesoriulu consistoriale si prot. on.

Iosifu Tartia

de mercuri, adeva de la a 9. l. c. de pre la 5 1/2 ore d. a., nu se mai afla intre cei vii! Unu morbu violentu, ce l'a atacatu joi in 3. l. c. d. a. aruncandu-lu in tifus, l'a rapitu d'in mediulocu iubitiloru si reveritoriloru sãi in tempulu supradisu, si acum i gelimu cu lacrimi de intristare remasitiile, cari le vomu asiãdia in pamentu mane, adeva in 11. l. c. d. a. Fie-i tierãn'a usiora, cãci in vietia si-a implenitu missiunea de adevèratu crescatoriu!

Cu aceste cuvinte ni se anuncie pierderea demnulu urmatoriu alu lui Barnutu la scolele rom. d'in Blasiu. Intre lacrimi de dorere urãmu si noi barbatulu pre meritatu, care nu mai este, a carui invetiatura inse vizea in mii de inime: sã-i fie tierãn'a usiora si memori'a eterna!!

Proprietariu si editoriu: Sigismundu Popu. Redactoru respundietoriu: Alesandru Romanu.